

АСИСТЕНТ УЧИТЕЛЯ: куратор, наставник, партнер чи друг?

Забезпечення під час уроку специфічних потреб особливих дітей

Любов ПРЯДКО, канд. пед. наук, доцент,
кафедра педагогіки, спеціальної освіти
та менеджменту, Сумський ОІППО

У попередній статті, присвяченій інклюзії (*“УПШ”, 2019, № 7*), йшлося про основоположні принципи, дотримуючись яких наше суспільство зможе створити комфортні умови для реалізації кожної особистості незалежно від її фізичних, психічних та інших якостей.

Нині пропонуємо ознайомитися з особливостями роботи асистента вчителя в інклюзивному класі з урахуванням індивідуальних потреб, рівня розвитку мислительних операцій та нейродинамічних показників дитини з ООП, що в ньому навчається.

Організація супроводу інклюзивного навчання передбачає створення для дитини з особливими освітніми потребами відповідних умов, а саме: спеціально облаштованого приміщення і робочого місця, програмно-методичного забезпечення, надання додаткових послуг й індивідуальний підхід. Враховуючи окреслене, можна стверджувати, що неодмінною умовою інклюзії, яка забезпечує її успішність, є застосування особистісно орієнтованих методів навчання.

Заклад освіти, який упроваджує інклюзивну форму навчання, по-перше, має дати змогу дитині з ООП здобути якісну освіту відповідно до її індивідуальних здібностей, можливостей і потреб; по-друге, забезпечити умови для вільного спілкування і взаємодії з однолітками; по-третє, допомогти адаптуватися до життя в соціумі, набути життєвих компетентностей.

Сфери, певний рівень сформованості яких забезпечує успішне залучення дитини до освітнього процесу:

- когнітивна (пізнавальна) (наявність знань, умінь та навичок);
- комунікативна (уміння спілкуватись);
- емоційна (виникнення та збереження позитивного емоційного налаштування щодо навчання й перебування у дитячому середовищі).

Неабияке значення при цьому має така властивість особистості як самостійність.

Важливою передумовою забезпечення успішності інклюзії є також індивідуалізація освітнього процесу. З цією метою в ЗЗСО створюють команду психолого-педагогічного супроводу (КППС) й розробляють індивідуальну програму розвитку* для кожного учня з ООП.

Якісна освіта для дітей з особливими освітніми потребами — це передусім врахування специфіки порушень розвитку. Особистісно орієнтовані методи навчання дітей з порушенням пізнавальної діяльності мають, перш за все, враховувати індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

Посадові обов'язки асистента вчителя

До команди психолого-педагогічного супроводу входить і асистент учителя.

Основні завдання асистента вчителя:

- адаптація змісту й методів навчання до можливостей і потреб дитини з ООП; застосування під час уроку (навчального процесу загалом) системи додаткових заходів, спрямованих на опанування навчального матеріалу;

* Порядок створення КППС й особливості складання індивідуальної програми розвитку дитини з ООП розкрито в *“УПШ”, 2018, № 8*.

- проведення додаткових занять з учнями, які мають труднощі у засвоєнні навчального матеріалу;
- доповнення (разом з учителями) навчальної програми матеріалом, засвоєння якого необхідне учневі з ООП для повноцінного життя в класі, школі, суспільстві;
- участь у розробленні та реалізації індивідуальних навчальних планів на кожному з визначених етапів (оцінювання психофізичного стану розвитку дитини, визначення й погодження аспектів навчання, що потребують застосування спеціальних методик, певної адаптації завдань, модифікацій класного довілля, створення особливого графіка навчального навантаження, моніторинг результатів тощо);
- забезпечення індивідуального підходу під час уроків і позакласних заходів (заняття з дитиною, яка потребує додаткової перерви на уроці, тощо).

Важливий напрям діяльності всіх фахівців в інклюзивному навчальному закладі, зокрема й асистента вчителя, — *систематичне вивчення можливостей і потреб дитини, оцінювання динаміки її розвитку*. Асистент учителя, постійно перебуваючи поряд з учнем, має змогу спостерігати за його діяльністю у навчальному та позакласному середовищі й за потреби регулювати його поведінку, наприклад стримувати прояви негативних рис, попереджувати порушення працездатності. Важливо здійснювати фіксацію таких даних, вести щоденник спостережень — це допоможе вивчити динаміку розвитку учня з ООП.

За допомогою спостережень можна з'ясувати тривалість виконання учнем того чи іншого завдання й окреслити чинники, що призводять до низького темпу роботи, визначити рівень активності дитини впродовж уроку.

Особливості роботи з учнями, що мають низький рівень нейродинамічних показників

Діти, які відчувають нейродинамічні труднощі, часто потрапляють у різні незручні в навчальному процесі ситуації, як-от:

- забути вдома зошит, підручник, щоденник (це трапляється частіше, ніж з дітьми, що мають типовий розвиток);
- забути/не встигнути записати домашнє завдання;
- не дотримуватися однакової висоти літер при письмі: вони то збільшуються, то зменшуються; можуть чергуватись великі й малі літери;
- припускатися нелогічних, безглузких помилок, наприклад не дописувати слова, пропускати букви;
- під час виконання самостійного завдання на уроці приступати до виконання роботи не одразу, інколи в самому кінці уроку, що не дає змоги виконати роботу в повному обсязі;
- ручка, зошит, пенал на уроці часто падають дотолу.

Як працювати з учнями, що мають особливі освітні потреби

- Організуйте й адаптуйте робоче місце до потреб дитини, визначивши найбільш зручне розташування (вільний доступ, належне освітлення, структурування простору, усунення сторонніх подразників).
- З'ясуйте зони актуального та найближчого розвитку дитини й орієнтуйтеся на її потенційні можливості.
- Подавайте навчальний матеріал невеликими порціями.
- Працюйте у повільному темпі.
- Максимально візуалізуйте інформацію.
- Заохочуйте дітей до пізнання світу, формуйте їхні практичні знання й уміння, постійно розширюйте світогляд.
- Багаторазово повторюйте матеріал, що є предметом обговорення/опанування.
- Уникайте ситуацій, які можуть завдати дитині психічних травм.
- Стимулюйте найменші досягнення учнів; їхню самостійність.
- Надавайте індивідуальну допомогу, аби дитина могла всебічно реалізувати свої можливості.

Усі описані вище ситуації свідчать про низький рівень нейродинамічних показників (процесів збудження й гальмування) учня, що унеможливує повноцінне функціонування пам'яті, мислення, уваги і призводить до зниження адекватності реагування, здатності дитини до самоконтролю.

Працюючи з такими вихованцями, потрібно регулярно переключати їхню увагу на легші й простіші види діяльності, давати змогу відвідати ресурсну кімнату чи виконати дихальні вправи.

Ресурсна кімната — це окреме, спеціально облаштоване приміщення для дітей з ООП, де відбувається навчання за індивідуальним планом розвитку в супроводі корекційного педагога та психологічна й фізична адаптація дітей з інвалідністю.

Орієнтовний зміст дихальних вправ для корекції нейродинамічних показників

Вправа "Політ метелика"

До палички прив'язують шматочки тонкої ліски різної довжини. До вільних кінців прикріплюють паперових метеликів. Дитині пропонують пограти з метеликами:

Оригінальні зошити від авторів інтегрованих підручників

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

- ☀ Робочий зошит № 1
- ☀ Робочий зошит № 2
- ☀ Зошит з інформатики
- ☀ Зошит для діагностичних робіт

2
КЛАС

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

- ☀ Зошит з розвитку зв'язного мовлення
- ☀ Тренажер з правопису: зошит № 1 і зошит № 2

SvitDovkola.org

Замовляйте комплект робочих зошитів для 2-го класу:

☎ (067) 504 5022, (050) 761 7259

@ books@dvsvit.com.ua

СВІТ
ВІСНИЦТВО